

Międzynarodowe Prawo Humanitarne

Międzynarodowe Prawo Humanitarne, to zestaw reguł, które w czasie wojny chronią osoby, które nie biorą lub już nie biorą udziału w działaniach zbrojnych. Normy prawa ograniczają też metody i środki prowadzenia walki. Jego głównym celem jest ograniczenie cierpienia ludzkiego w czasie konfliktu. Zasady te muszą być przestrzegane nie tylko przez rządy i podległe im siły zbrojne, ale też przez siły opozycyjne oraz wszelkie inne strony konfliktu.

Podstawowymi dokumentami prawa humanitarnego są cztery konwencje genewskie z 1949 roku i dwa protokoły dodatkowe do konwencji :

1. Pierwsza konwencja genewska chroni rannych i chorych w armiach czynnych,
2. Druga konwencja genewska chroni rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu,
3. Trzecia konwencja genewska chroni jeńców wojennych,
4. Czwarta konwencja genewska chroni ludność cywilną,
5. Dwa protokoły dodatkowe (1977), które wzmacniają ochronę ofiar konfliktów zbrojnych o charakterze międzynarodowym (protokół I) i niemiędzynarodowym (protokół II).

Postanowienia dotyczące obrony cywilnej zawiera Protokół Dodatkowy I do Konwencji Genewskich z 1949 r., dotyczący międzynarodowych konfliktów zbrojnych, przyjęty dnia 8 czerwca 1977 r. - rozdział VI. Ma on na celu ograniczenie przemocy i ochronę ludności cywilnej poprzez dokładniejsze sformułowanie zasad prowadzenia działań zbrojnych.

Podstawowe normy międzynarodowego prawa humanitarnego:

- Ograniczenie prawa w doborze i stosowaniu metod oraz środków walki zbrojnej przez strony w konflikcie i członków sił zbrojnych. Zabronione jest stosowanie takich środków walki zbrojnej, które powodują zbędne cierpienia lub nadmierne straty w środowisku naturalnym (broń chemiczna, broń biologiczna).
- Obowiązek odróżniania uczestników walki zbrojnej od ludności cywilnej przez strony konfliktu. Oznacza to, iż ludność cywilna jak i poszczególne osoby cywilne nie powinny być przedmiotem ataków wojskowych. Ataki powinny być skierowane wyłącznie na cele wojskowe.
- Zakaz zabijania lub ranienia przeciwnika poddającego się lub wyłączonego z walki.
- Prawo do poszanowania niezależności fizycznej i moralnej osób wyłączonych z walki. Dotyczy to też osób nie uczestniczących bezpośrednio w działaniach zbrojnych.
- Prawo do poszanowania życia, godności, praw osobistych i przekonań uczestników walki zbrojnej i osób cywilnych, które znalazły się pod władzą strony przeciwnej. Wyraża się to w ochronie przed atakami gwałtu i represjami. Ponadto mogą oni korzystać z wszelkiej pomocy z zewnątrz i mają prawo do wymiany korespondencji ze swoimi rodzinami
- Obowiązek zabierania z pola walki i leczenia rannych oraz chorych.
- Przysługiwanie każdej osobie podstawowych gwarancji procesowych. Do odpowiedzialności za czyn nie zabroniony nikt nie może być pociągnięty. Tortury fizyczne lub psychiczne, kary cielesne oraz traktowanie w sposób okrutny lub poniżający są niedozwolone.

Podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego

- **Zasada humanitaryzmu** - w świetle której najwyższą wartością jest życie i zdrowie ludzkie. Kładzie ona nacisk na zapobieganie ludzkim cierpieniom, na ich łagodzenie i na pomoc świadczoną potrzebującym w warunkach konfliktu zbrojnego. Powinna chronić ofiary wojny i ich podstawowe prawa, bez względu na to, po której stronie występują.
- **Zasada rozróżniania** - strony konfliktu powinny zawsze dokonywać rozróżnienia między ludnością cywilną, a bojownikami oraz między dobrami o charakterze cywilnym, a celami wojskowymi i w związku z tym kierować swoje operacje jedynie przeciwko celom wojskowym. Zasada rozróżniania wprowadza wyraźny podział na kombatantów i nie kombatantów oraz na cele wojskowe i obiekty cywilne.
- **Zasada proporcjonalności** - zapewnienie równowagi pomiędzy koniecznością uwzględnienia potrzeb wojskowych oraz koniecznością uwzględnienia potrzeb humanitaryzmu. Jest ona próbą zbalansowania pozostających ze sobą często w konflikcie interesów wojskowych i humanitarnych i jest mocno powiązana z ograniczeniem przypadkowych szkód powstałych w wyniku operacji militarnych.
- **Doktryna konieczności wojskowej** - oznacza niezbędność zastosowania takich sposobów walki, bez których nie można się obejść dla osiągnięcia celów konfliktu zbrojnego, przy zgodności ze współczesnym prawem i zwyczajami.
- **Zasada zapobiegania zbędnym cierpieniom** - nie powinno się prowadzić operacji militarnych oraz używać broni, które niepotrzebnie zwiększałyby cierpienia ludzi już niezdolnych do walki albo powodowały ich śmierć - działania wojenne powinno się prowadzić tylko w takim zakresie, jaki jest konieczny dla odniesienia zwycięstwa; zabronione jest używanie takich metod i środków, które spowodowałyby nieuzasadnione straty lub nadmierne cierpienie;

Państwo zobowiązane jest przestrzegać prawa międzynarodowego tylko w zakresie, w jakim nie koliduje ono z koniecznością wojskową. Państwo może odstąpić od obowiązującego przepisu prawa wojennego w przypadkach, gdy jedynie naruszenie tego prawa może uchronić je od poważnego niebezpieczeństwa albo umożliwić osiągnięcie celu wojny.